

А. А. Силка

УКРАЇНСЬКА МОВА

**для студентів-іноземців медичного профілю
(з англійською мовою навчання)**

Навчальний посібник

Суми
Університетська книга
2018

УДК 811.161.2(07)

ББК 81.411.1я73

С 36

Друкується згідно з рішенням вченої ради Сумського державного університету

Рецензенти:

Семенов О.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка;

Брага І.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка

Силка А. А.

С 36 Українська мова для студентів-іноземців медичного профілю (з англійською мовою навчання): навчальний посібник / пер. англ. А. В. Силки. Суми: Університетська книга, 2018. 130 с.

ISBN 978-966-680-849-6

Посібник адресовано студентам-іноземцям, які здобувають медичну освіту в Україні англійською мовою. Метою посібника є допомога студентам у вивченні української мови як для вирішення навчальних завдань (спілкування з хворими під час практики; розуміння основ медичної документації тощо), так і для задоволення їхніх соціально-культурних потреб, пов'язаних з адаптацією в реальній мовній ситуації країни, в якій вони навчаються.

Для студентів-іноземців та викладачів української мови вищих навчальних закладів медичного профілю.

УДК 811.161.2(07)

ББК 81.411.1я73

ISBN 978-966-680-849-6

© Силка А. А., 2018

© ТОВ «ВТД “Університетська книга”», 2018

ВСТУП

Навчальними планами закладів вищої освіти медичного профілю передбачене вивчення української мови як мови професійного навчання для іноземних студентів, які здобувають освіту в Україні англійською мовою.

Обмежений обсяг навчального навантаження спричинив необхідність розробки інтенсивного курсу, що має на меті ознайомити студентів з основами української літературної мови, дати поняття про її фонетичні особливості, граматичну систему, забезпечити оволодіння лексичним мінімумом, який би дав змогу використовувати типові для різних ситуацій побутового спілкування моделі висловлювань.

Одним з основних завдань курсу вважаємо формування мотивації студентів, що здобувають медичну освіту в нашій країні англійською мовою, до вивчення української мови, яка є державною мовою в Україні, офіційною мовою оформлення різноманітних документів, у тому числі тих, які необхідні студентам для процедури реєстрації. Для майбутніх медиків вивчення української мови актуальне для хоча б елементарного розуміння медичної документації, яка теж ведеться в Україні державною мовою. У зв'язку з цим до лексичного мінімуму були введені такі слова, як *лікар, лікарня, ліки, лікування, лікувальна справа, медицина, медичний, хворий, хвороба, пацієнт*, назви частин тіла, дієслова *оглядати, призначати, лікувати*, назви деяких предметів, які вивчають студенти (*анатомія, педіатрія*) тощо. При вивченні граматичного матеріалу ілюстраціями слугують речення типу *Лікар оглядає хворого (пацієнта); Лікар призначає ліки; Студенти вивчають педіатрію.*

Елементарне знання української мови необхідне іноземним студентам і для соціальної та культурної адаптації в Україні. Тому в навчальному посібнику містяться деякі відомості з географії, історії, культури України. Оскільки посібник готувався в першу чергу для студентів Сумського державного університету, в ньому фігурують деякі місцеві топоніми, урбаноніми, назви магазинів тощо. При використанні навчального посібника в інших регіонах України викладач може замінювати їх на аналогічні назви, знайомі студентам.

У дидактичному матеріалі використовуємо також деякі безеквівалентні слова, що уособлюють українські реалії (*щедрівка, рушник, вишиванка*), назви страв національної кухні (*вареники, борщ, пиріжки*). Вважаємо за потрібне на хоча б елементарному рівні знайомити студентів з видатними діячами української культури (*Тарас Шевченко, Леся Українка*).

Оскільки посібник адресовано студентам-іноземцям, які здобувають медичну освіту в Україні англійською мовою, остання використовується як мова-посередник для подання теоретичного матеріалу, пояснень і коментарів, для перекладу нових слів.

Інтенсивний характер курсу зумовив подання теоретичних відомостей, зокрема граматичного матеріалу, великими блоками із застосуванням значної кількості узагальнювальних таблиць.

Структура навчального посібника складається з 12 уроків. На перших уроках студенти знайомляться з фонетичними особливостями української мови, з українською абеткою, вивчають правила читання. Посібник побудовано так, що вже в перший день навчання студенти починають читати українською мовою. Протягом наступних занять вони виконують вправи, спрямовані на усунення небажаної інтерференції: чітку вимову звука [o] в ненаголошеній позиції, розрізнення твердих і м'яких приголосних в позиціях перед [e] та [e], [и] та [i], правильну вимову звуків [r] та [r], тверду вимову шиплячих приголосних тощо. Орфоепічні вправи присутні на кожному уроці, що сприяє поступовому формуванню культури мовлення іноземних студентів, дозволяє їм усвідомити милозвучність і красу української мови. Починаючи з другого уроку, студенти знайомляться з граматичною системою української мови, виконують завдання комунікативного характеру, поповнюють свій лексикон вивченням нових українських слів. Кожний урок закінчується невеличким словничком, що містить нові слова й вирази. Формулювання завдань здійснюється як українською, так і англійською мовами, що полегшує студентам їхнє сприйняття.

У вступній частині, написаній англійською мовою, подаються короткі відомості про походження української мови, її зв'язки з іншими слов'янськими мовами, про відмінність між латинською та кириличною абетками, про фонетичний характер українського письма, про особливості наголосу в українській мові, про основні типологічні відмінності між українською та англійською мовами.

INTRODUCTION

Ukrainian is the national language of Ukraine, and these lessons will help you get a head start in learning the language.

Ukrainian belongs to the Slavic group of the Indo-European language family.

The Slavic languages (also called Slavonic languages) are the Indo-European languages native to the Slavic peoples originally from Eastern Europe.

The Slavic languages are divided into three subgroups: East, West and South, which together constitute more than twenty languages. Of these, ten have at least one million speakers and official status as the national languages of the countries in which they are predominantly spoken: Ukrainian, Russian, Belarusian (of the East subgroup), Polish, Czech and Slovak (of the West subgroup) and Slovene, Macedonian, Bulgarian, Serbian, Croatian (of the South subgroup).

Today Ukrainian is the official language of the Ukraine. Ukrainian is also spoken by large emigrant groups in Russia, Poland, Slovakia, Canada, the U.S., Argentina, Brasil.

A language exists in its oral and written forms of speech. The sounds that we pronounce are indicated by written letters. The number of letters and sounds depends on the language used. In English there are 26 letters which indicate 44 sounds while in Ukrainian 38 sounds are indicated by 33 letters.

The Ukrainian alphabet is based largely on the Greek alphabet and is called the Cyrillic writing. This alphabet, with various additions and alternations, is also used by Russians, Belorussians, Bulgarians and Serbians in their written language. There are differences between the Cyrillic and Latin sounds and letters, but they are small and you will learn to recognize them quickly.

It should be noted that the greater number of letters makes possible for more accurate representation of the sounds in Ukrainian than in English. As a rule, one Ukrainian sound is indicated by one letter which seldom occurs in English. Compare how the same sound is written in both languages:

[k]

E n g l i s h :	Ukraine	Canada	school	hockey
U k r a i n i a n :	Україна	Канада	шко́ла	хоке́й

On the whole, the spelling of Ukrainian words coincides with their pronunciation. This makes reading and writing much easier than in English.

In comparison with English, some Ukrainian sounds have no counterparts in English, others are approximately the same as their English counterparts, and still others may differ with the corresponding English sounds.

Before starting to imitate the Ukrainian sounds, it is necessary to know what are **vowels** and **consonants** – the two main subdivisions of sounds.

In the pronunciation of **vowels**, the air passes through the mouth freely. Pronounce the English vowels [ɑ:], [ɔ:], [e] and control your organs of speech so as to understand the main peculiarity of these sounds.

When **consonants** are pronounced the organs of speech form different obstructions for the stream of air that passes. Pronounce the English consonants [p], [t], [k] to catch the idea.

Stress in Ukrainian can fall on any syllable in a word. One word has only one stressed syllable which is no longer than others. Word stress in Ukrainian is not fixed, and thus, it must be remembered. The stem vowel of a word is often stressed, but stressed endings occur too. Usually the stress is indicated in dictionaries.

In Ukrainian we say most words just as we write them, and write them just as we say them. This phonetic principle in Ukrainian works most of the time.

Differences of the Ukrainian language from English

Major differences of the Ukrainian language from English include:

- 1) Cyrillic writing;
- 2) two forms of "you" address: formal and informal;
- 3) absence of articles;
- 4) a relatively loose word order in sentences;
- 5) three genders of nouns;
- 6) nouns change their endings (cases) depending on their functions in the sentence;
- 7) besides grammatical tenses (present, past, future), forms of verbs express the idea of completed or progressive action.

We hope you will enjoy the Ukrainian language lessons and we wish you good luck with your learning!

Урок 1 (Lesson 1)

The Ukrainian alphabet has 33 letters. As a rule, a letter denotes a sound, so, there will be as many sounds in a word as there are letters.

Letters	Name of letter		Ukrainian sound indicated with the letter	Equivalent English sound	Example	Meaning
	Ukr.	Eng.				
А а	а	ah	[a]	a in part	а	but, and
Б б	бе	beh	[б]	b in bus	ба́ба	grandmother
В в	ве	veh	[в]	v in veal or w in <u>w</u> ant*	ві́тер ву́лиця	wind street
Г г	ге	heh	[г]	h in hand	газе́та	newspaper
Ґ ґ	ґе	geh	[ґ]	g in get	гу́дзик	button
Д д	де	deh	[д]	d in <u>d</u> og	дру́г	friend
Е е	е	eh	[е]	e in ten	не́бо	sky
Є є	є	yeh	[йе]	ye in yes	Євро́па	Europe
Ж ж	же	zheh	[ж]	s in pleasure	ні́ж	knife
З з	зе	zeh	[з]	z in zone	заво́д	plant
И и	и	yh	[и]	i in bit	си́н	son
І і	і	ih	[і]	ee in meet	і	and
Ї ї	ї	yih	[йі]	ye in <u>y</u> ield	Ки́їв	Kyiv
Й й	йот	yot	[й]	y in boy	ми́й	my
К к	ка	kah	[к]	k in sky	ка́ва	coffee
Л л	ел	el	[л]	l in hill	ла́мпа	lamp
М м	ем	em	[м]	m in man	ма́ма	mammy
Н н	ен	en	[н]	n in nose	не́бо	sky
О о	о	o	[o]	o in sport	о́ко	eye
П п	пе	peh	[п]	p in spoon	па́пка	folder for papers
Р р	ер	err	[р]	r in sorry	радіо	radio
С с	ес	ess	[с]	s in small	са́д	garden

Т т	те	teh	[т]	t in <u>step</u>	тут	here
У у	у	oo	[y]	oo in <u>moon</u>	Україна	Ukraine
Ф ф	еф	eff	[ф]	f in <u>fine</u>	фото	photo
Х х	ха	kha	[x]	ch in <u>Bach</u>	хата	house (in village)
Ц ц	це	tseh	[ц]	ts in <u>gets</u>	це	this
Ч ч	че	cheh	[ч]	ch in <u>chair</u>	чай	tea
Ш ш	ша	shah	[ш]	sh in <u>shop</u>	шко́ла	school
Щ щ	ща	shchah	[шч]	shch in <u>fresh cheese</u>	що	what
Ь	м'який знак	myaky znak	has no sound, indicates softness of the consonants			
Ю ю	ю	yoo	[йу]	you in <u>youth</u>	юна́к	young man
Я я	я	yah	[йа]	ya in <u>yard</u>	я́блуко	apple

*The letter **В** is pronounced [v] before vowels [e], [и], [i], [a], and [w] before vowels [o], [y] and consonants.

As you can see and hear, some Ukrainian letters have equivalent sound in English but look quite different:

Ukrainian letter	Corresponding sound in both languages	English letter
Б	[b]	B
Г	[h]	H
П	[p]	P
Ф	[f]	F
Д	[d]	D
З	[z]	Z
Л	[l]	L

Perhaps the most confusing are the letters that look like Latin but in Cyrillic represent different sounds.

Ukrainian letter – “false friend”	Corresponding sound in Ukrainian	English letter/sound
В	[v]	V
Р	[r]	R

С	[s]	S
Н	[n]	N
Х	[kh]	- as in <u>Loch</u> Ness
У	[u:]	U as in <u>moon</u>

Українська абетка / Український алфавіт

Ukrainian Alphabet

А а Б б В в Г г Ґ ґ Д д Е е Є є Ж ж З з И и І і
 Ї ї Й й К к Л л М м Н н О о П п Р р С с Т т У у
 Ф ф Х х Ц ц Ч ч Ш ш Щ щ Ъ ъ Ю ю Я я

There are 33 letters in the Ukrainian alphabet. However, if you count the number of letters that represent consonants and vowels, you will find only 32. There is one letter – **Ь** – that has no sound value of its own, but which has a direct effect on the pronunciation of the consonant that stands before it.

ПРІГОЛОСНІ (CONSONANTS)

Consonants can be pronounced either *hard* or *soft*. Take the Ukrainian letter **т**; if you pronounce it with the tip of your tongue against your top teeth, you produce the *hard* sound. If you try to pronounce the same sound with the tip of your tongue against the palate, you will automatically produce the *soft* sound.

Try the same thing with some other Ukrainian consonants. First try to say the hard sound followed by the vowels: **а, о, у, е, и**:

[a] а – а – а ма – та – са – га – га – па – ла – ра – ца – ха – ша – ща –
 ча – ба – ва – за – жа – да – ка – на – фа

[o] о – о – о мо – до – со – но – ко – по – ло – ро – во – зо – фо –
 шо – бо – го – що – то – чо – цо – жо – хо

[y] у – у – у му – бу – су – ну – ку – пу – лу – ру – ву – зу – шу –
 чу – ту – гу – гу – ду – жу – фу – ху – шу – цу

[e] е – е – е ве – ме – се – не – пе – ле – ре – це – ше – фе – че – бе –
 же – ге – де – зе – ке – те – хе – че – ще

[и] и – и – и би – ви – ги – ди – жи – зи – ки – ли – ми – ни – пи –
 ри – си – хи – ти – фи – ши – щі – ци

Now try the soft equivalent followed by the vowel **і**:

[i] i – i – i   ді – зі – ті – сі – ні – лі – ці – рі – бі – ві – гі – хі – мі – фі – ші.

Завдання 1. Слухайте, повторюйте, читайте. Listen, repeat, read.

Ти – ті, ди – ді, си – сі, пи – пі, ли – лі, ми – мі, зи – зі, ви – ві, ри – рі, ци – ці.

Ми, ви, ти, він, сон, сир, там, тут, так, це, ці, цей, ні, син, ніж, три, суп, кіт, ніс, око.

Вона́, вонó, воні́, ма́ма, ма́ти, та́то, ді́ти, фо́то, мо́ва, му́ха, ву́хо, кафе́; брат, друг, хлі́б, гру́па, вікно́, мі́сто, лі́кар, дочка́, буфе́т, таксі́.

Молоко́, телефо́н, дере́во, дити́на, фа́брика, по́друга, буди́нок, авто́бус.

The letter **ь** is called the '*soft sign*'. It has no sound of its own, but it is used to show that the consonant that stands before it is a soft one.

Завдання 2. Слухайте, повторюйте, читайте. Listen, repeat, read.

День, ти́нь, бі́ль, сі́ль, ну́ль, ві́сь, хло́пець, о́сінь, до́нька, низькі́й, учи́тель.

ГОЛОСНІ (VOWELS)

There are 10 vowel letters in the Ukrainian alphabet: **а, о, у, е, и, і, я, ю, є, ї**. When we read the letters **я, ю, є, ї** in the alphabet, they denote two sounds: [ya], [yoo], [ye], [yee]. This combination of sounds occurs very frequently in Ukrainian words:

яблуко (*apple*)

Євге́н (*Eugene*)

юна́к (*young man*)

ї́жа (*food*)

Three of these letters (**я, ю, є**) can also be used to show that a consonant occurring before them is to be pronounced soft, e.g. -тя, -лю, -не: *тя́ма, тя́жко, ві́тягнути, лю́ди, лю́стра, молю́, си́не, о́сінне, о́станне*.

The letter **ї** can only stand for the sounds [y]+[ee]: *ї́жа (food), ї́сти (to eat), напо́ї (drinks), Украї́на, украї́нський, Ки́їв*.

How do we know when to read the letters **я, ю, є** as two sounds and when to read them as one?

They are read as two sounds:

1) at the beginning of a word: *які́й?* (what kind of?), *Ю́рій, Євге́н*;

2) when they occur after a vowel: *по́езія* (poetry), *ши́я* (neck), *мою́*;

3) when between a consonant and one of the letters **я, ю, є, ї** you see an apostrophe: *ім'я* (name), *прем'єра* (premiere - first night of a play), *інтерв'ю* (interview), *з'їсти*.

An apostrophe denotes that the consonant is to be pronounced 'hard' with a following clear 'y' sound before the vowel. Here are some examples: *здоров'я* (health), *ім'я, п'ять* (five), *солов'ї* (nightingales), *кар'єра* (career), *п'ю* (I'm drinking).

Завдання 3. Слушайте, повторюйте, читайте. Listen, repeat, read

Й й [й] ай – ой – уй – ей – ий – їй мій, твій, бій, той, цей, гай, йти

Є є [йє] Єва, євро, моє, твоє, своє, віє, знає

Ї ї [йї] їжа, їхати, мої, твої, свої, Україна

Ю ю [йю] юнак, Юрко, юрист, юшка, Юпітер

Я я [йя] я, як, яка, яке, які, яйце, яблуко, явище.

Зверніть увагу! Pay attention!

Н [н] = н + а, о, у, е, и вона, вони, вонó, нуль, нéбо
[н'] = н + ь, ьо, і, є, ю, я óсiнь, дру́жно, ніч, сiнє, нюх, ня́нка

Т [т] = т + а, о, у, е, и там, той, теа́тр, тут, ти́ша
[т'] = т + ь, ьо, і, є, ю, я ба́тько, тьо́тя, стiл, тю́тiн

Д [д] = д + а, о, у, е, и да́та, до́бре, ду́же, дека́н, дитiна
[д'] = д + ь, ьо, і, є, ю, я бу́дь ла́ска, ба́дьо́рий, діти, дя́кую

Л [л] = л + а, о, у, е, и клас, сло́во, клуб, ле́гко, сли́ва
[л'] = л + ь, ьо, і, є, ю, я сiль, льон, лiд, люкс, ля́лька

С [с] = с + а, о, у, е, и са́ло, сон, Су́ми, секун́да, сир
[с'] = с + ь, ьо, і, є, ю, я вісь, сьо́мий, о́сiнь, сюрпри́з, сяйво

Завдання 4. Слухайте, повторюйте, читайте. Listen, repeat, read.

Є́ва, Єруса́лім Євге́н, євро,	моє́, твоє́, своє́	п'є́са, прем'є́ра, кар'є́ра	сі́нє, лі́тнє
юна́к, юри́ст, Юрко́, Юпі́тер	мою́, твою́, свою́	п'ю́, б'ю́ть, ма́гір'ю	сюрпри́з, люкс, тютю́н
Я́на, я́блуко, який, яйце́	мо́я, тво́я, сво́я	ім'я́, п'ять, здоров'я́, сім'я́, м'ясо́	ля́лька, дя́кую, ся́йво
Їжа́, їсти, їхати,	мої́, твої́, свої́, Украї́на, Киї́в	в'їхати, солов'ї́	-

In Ukrainian we say most words just as write them, and write them just as we say them. This phonetic principle in Ukrainian works most of the time.

Завдання 5. Слухайте, повторюйте, читайте за ритмічними моделями. Listen, repeat and read according to the rhythmic models:

—	— —	— —	— — —	— — —	— — —
та	ма́ма	уро́к	де́рево	дити́на	молоко́
там	ма́ти	рука́	ву́лиця	будіно́к	деканáт
тут	та́то	оди́н	дя́кую	зупи́нка	телефо́н
так	ри́ба	бато́н	я́блуко	студе́нтка	ноутбу́к
це	да́та	дочка́	по́друга	авто́бус	магази́н
брат	но́мер	сестра́	я́вище	абéтка	солов'ї́
хліб	мі́сто	яйце́	лі́тера	здоров'я́	інститу́т
син	ді́ти	вікно́	по́свідка	весéлка	інтерв'ю́

Ма́ма = ма́ти

та́то = ба́тько

там # тут

ІК-1 1 Це студéнт This is a student	
---	--

Завдання 6. Слухайте, повторюйте, читайте. Listen, repeat, read.

Це брат. Це сестра́. Це ма́ма. Це та́то. Це ма́ти. Це ба́тько. Це студéнт. Це студéнтка. Це Су́ми. Це магази́н. Це зупи́нка. Це авто́бус. Тут центр. Там деканáт. Це Богда́н. Це Окса́на. Це Ахме́д. Це Ма́рта. Це ма́ма і та́то. Це батькі́. Це брат і сестра́. Там парк.

Завдання 7. Складіть і запишіть речення за зразком. Compose and write down the sentences according to the model.

Зразок / Model: Це ма́ма.

Слова: та́то, син, брат, друг, студéнтка, дити́на, парк, буди́нок, Рома́н, Тетя́на, яблуко, ба́тько і ма́ти, хлі́б і молоко́, друг і по́друга.

Нові слова / New words

Ukrainian	English	Ukrainian	English
абéтка, алфа́віт	alphabet	магази́н	shop
авто́бус	bus	ма́ма	mamma, mummy
апо́строф	apostrophe	ма́ти	mother
батóн	long loaf	ми́сто	city
батькі́	parents	мо́ва	language
ба́тько	father	молоко́	milk
брат	brother	м'ясо́	meat
бу́ква, лі́тера	letter	напій – напої́	drink – drinks
буди́нок	house	пи́ти	to drink
будь ла́ска	please	по́друга	girlfriend
весéлка	rainbow	по́свідка	certificate
вікно́	window	ри́ба	fish
ву́лиця	street	сестра́	sister
де́рево	tree	син	son
дити́на	child	си́м'я́	family
ді́ти	children	сло́во	word
дочка́	daughter	сти́л	table
друг	friend	там	there
дякую́	Thank you (thanks)	та́то	papa, dad(dy)
здоров'я́	health	ту́т	here
зупи́нка	stop	уро́к	lesson
і, та	and	хлі́б	bread
ім'я́	name	Це...	This is ...
інститу́т	insitute	я́блуко	apple
їжа́	food	я́вище	phenomenon
їсти́	to eat	яйце́	egg